

ПАРЕ. Виклик прийнято

Лариса МАРИЩЕНКО

Повноваження російської делегації анульовані на весь 2016 рік. Про це напередодні початку зимової сесії Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЕ) заявила Голова асамблеї Анн Брассер. «Я отримала листа від голів Ради Федерації та Держдуми з повідомленням про рішення Федеральних Зборів РФ відмовитися від подання заявки на підтвердження повноважень російської делегації при ПАРЕ до відкриття сесії асамблеї 25 січня», – пояснила вона. За словами Брассер, відповідне рішення Російської Федерації автоматично призводить до анулювання повноважень делегації Держдуми на весь 2016 рік.

«Я шкодую про це рішення, внаслідок якого, відповідно до статті 26 Статуту Ради Європи та статті 6 Регламенту асамблеї, делегація Російської Федерації не зможе брати участь у роботі асамблеї протягом усього 2016 року або, принаймні, до проведення наступних парламентських виборів у Росії», – наголосила Голова ПАРЕ.

Слова Голови ПАРЕ підтвердив і очільник Держдуми РФ Сергій Нарішкін. Обґрунтовуючи відмову від участі в сесіях асамблеї, він заявив: «Ми уважно стежитимемо за розвитком ситуації, коли умови для відкритого й рівноправного діалогу знову виникнуть, ми приймемо інше рішення».

Очевидно, під «відкритим і рівноправним діалогом» він має на увазі зняття всіх обмежень, що були накладені на російську делегацію. Передусім – повернення їй права голосу. Та, певне, С. Нарішкін не гірше за європейських парламентаріїв знає, що Крим досі окуповано, на Донбасі триває збройна агресія, а член ПАРЕ і народний депутат України Надія Савченко залишається за ґратами й змушена брати участь у фарсі під назвою «російське правосуддя». Тобто жодних підстав для скасування обмеження у ПАРЕ повноважень російської делегації просто немає.

Утім, відмова Росії брати участь у ПАРЕ – це важливий сигнал. Він означає, що Москва не тільки не виконує своїх зобов'язань перед міжнародною спільнотою та не дотримується її правил, а й нічого їй не збирається робити, аби виправити ситуацію, зменшити градус конфлікту. Навпаки, у Кремлі пішли шляхом його поглиблення.

Як писав журнал «Віче», протягом останніх двох років відносини між Москвою та Страсбургом постійно погіршувалися. Рада Європи стала першою міжна-

родною організацією, керівний орган котрої рішуче засудив так званий референдум у Криму. Від початку російської агресії лише Комітет міністрів РЕ ухвалив дев'ять таких рішень. Важливі декларації ухвалено Конгресом місцевих і регіональних влад РЕ. Венеціанська комісія надала свій висновок щодо референдуму в Криму. «Це вже був правовий підхід до справи. І такий документ значно сильніший за будь-які політичні заяви», – пояснив Генеральний секретар РЕ Турбйорн Ягланд після оприлюднення документа. Більше того, саме ПАРЕ запровадила дієві заходи проти Росії. Делегацію РФ у Парламентській асамблеї було позбавлено права голосу двічі, що стало нехай і черговою, але вагомою «червоною картою» для Кремля. Це при тому, що РФ – один із найбільших донорів організації. У січні минулого року росіяни намагалися обміняти своє право голосу на свободу Надії Савченко. Але європейці таких «торгів» не сприйняли.

Водночас перспектива стикнутися з величезною кількістю «українських» позовів у Суді з прав людини (нині, за інформацією Мін'юсту, їх понад 700!) стала вагомим аргументом для ухвалення в Росії закону про вищість російського правосуддя над міжнародним. Це рішення стало ще однією великою плямою на іміджі Москви у світі, і можна не сумніватися, що у ПАРЕ про нього згадуватимуть щоразу, коли йтиметься про демократію та права людини в Російській Федерації.

На думку багатьох політологів, саме заради того, щоб тема російської агресії не лунала в залі засідань, росіяни й вирішили відмовитися від поїздок до Страсбурга у 2016-му. Зокрема, так вважає політичний аналітик Фонду «Демократичні ініціативи» Марія Золкіна.

«Санкції нікуди не зникнуть. Вони діятимуть й надалі. Але тут є інформаційний аспект. Якби вони відправили на сесію свою делегацію, то в ПАРЕ були б дебати: продовжувати санкції чи ні? Це було б подальше обговорення того, що Росія – країна-агресор стосовно України, й укотре йшлося б про те, чому ці санкції знімати не можна. Тобто росіяни уникають невідгідної для них сьогодні на міжнародному рівні дискусії докола питання, чому ці санкції діють і не можуть бути знятими», – пояснює експерт.

Директор європейської програми міжнародного фонду «Відродження» Дмитро Шульга вважає, що рішення Держдуми не відправляти своїх делегатів на сесію ПАРЕ свідчить: у Москві зрозуміли, що досягти скасування санкцій не вдасться, тож «навіщо ганьбитися?». «Політично це можна подавати як позицію шантажу з погрозою ігнорування організації з боку Росії. Але, зрештою, що це їм залишається? Думаю, це не додасть їм балів», – прогнозує експерт.

Проте схоже, що шантаж скоро стане одним із головних складників відносин між Росією та ПАРЕ. Зокрема, голова Комітету у закордонних справах Держдуми РФ Олексій Пушков заявив, що російська делегація не переказувала коштів за членство в Раді Європи (РЕФ

Парламентарії оголошують символічну голодовку на підтримку Савченко

На зимовій сесії Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) вкотре обговорювали тему незаконного ув'язнення льотчиці й народного депутата України Надії Савченко. Доповідачка ПАРЄ по Україні Крістіна Зеленкова заповнила, що цього разу парламентарії не обмежаться традиційним «глибоким занепокоєнням». «Наприкінці лютого ми проведемо символічну голодовку на підтримку Надії Савченко», – пообіцяла К. Зеленкова в інтерв'ю *Deutsche Welle*.

За її словами, невдовзі у *Facebook* з'явиться спеціальна сторінка, яку політики з усіх країн зможуть використати як майданчик для підтримки Надії Савченко та інших політичних в'язнів, викладаючи там фото, інформацію, інтерв'ю – усе, що вони вважатимуть за потрібне. «Також ми підготували спеціальну резолюцію в нашій полі-

тичній групі («Альянс лібералів і демократів за Європу». – *Ред.*) і хочемо через нашу сторінку у *Facebook* звернутися до політиків з різних країн із проханням передати цю резолюцію до своїх парламентів, комітетів у закордонних справах і ухвалити. А після ухвалення надіслати до Держдуми в Москву. Якщо на адресу Держдуми надіють п'ять, десять, п'ятнадцять таких документів, російські депутати відчують на собі міжнародний тиск», – переконана доповідачка.

Водночас її колега, доповідачка ПАРЄ з гуманітарних аспектів та питань зниклих безвісти в ході війни в Україні Неллі Клейнберг назвала «політичним переслідуванням» і порушенням прав людини сфабриковану російською владою справу проти Надії Савченко. Про це йдеться в її заяві, поширеній у Страсбур-

зі під час зимової сесії. У документі наголошується, що «український депутат і член Комітету ПАРЄ з питань міграції, біженців і переміщених осіб Надія Савченко, як і раніше, утримується в Російській Федерації, що є кричущим порушенням прав людини й серйозним випадком політичного переслідування громадянина України в Росії».

у цій міжнародній організації платять одні з найбільших внесків). Крім того, О. Пушков переконаний, що члени ПАРЄ перейдуть до тиску на Україну за відсутності Росії на зимовій сесії. «В Європі багато хто роздратований жадливою корупцією та фіктивністю українських реформ», – гадає він.

Залишається сподіватися, що вільним від гострих дебатів із росіянами часом делегація Верховної Ради України в ПАРЄ скористається ефективно. Рішення ж російської Держдуми означає: велика парламентська дискусія переноситься щонайменше на рік.

Але перші дні зимової сесії ПАРЄ засвідчили, що маневр Держдуми виявився невдалим: уникнути у Страсбурзі дискусії про російську зовнішню політику не вдалося. Ситуацію в Україні та Росії постійно обговорюватимуть. Обраний 25 січня Голова ПАРЄ Педро Агראмунт у першому ж своєму виступі наполягав: Російська Федерація повинна зупинити підтримку сепаратистів на Сході України й допомогти Києву відновити контроль над своїми кордонами.

«Ситуація в Україні продовжує викликати занепокоєння, продовжує залишатися вибухонебезпечною. Території, контрольовані сепаратистами, залишаються місцем, де відбуваються масові порушення прав людини», – зазначив він. Голова ПАРЄ заявив, що Росія «досі підтримує сепаратистів», загострюючи ситуацію в Україні. «Росія повинна зробити все можливе, щоб повернути ці території під контроль України», – підкреслив П. Агראмунт і окремо зауважив, що українські громадяни, на його переконання, правомірно скинули «корупційний режим Віктора Януковича» й це не може бути приводом для докору на адресу нової української влади.

Окрім того, ПАРЄ прийняла рішення підготувати спеціальну доповідь про вбивство російського опозиціонера Бориса Немцова. Про це повідомив лідер Партії народної свободи (ПАРНАС) Михайло Касьянов, повідомляє Радіо «Свобода».

Рішення про підготовку доповіді члени ПАРЄ ухвалили після того, як на засіданні асамблеї в понеділок виступили сам Касьянов, адвокат сім'ї Немцова Вадим Прохоров, донька політика Жанна Немцова, а також член ПАРНАСу Ольга Шоріна й журналіст Володимир Кара-Мурза. Вони повідомили, що після вбивства Бориса Немцова «ситуація з правами людини і цивільними свободами в Росії значно погіршилася». Як один із доказів цього лідер ПАРНАСу навів нещодавно заяву глави Чечні Рамзана Кадірова про те, що представники поза-

системної російської опозиції є «ворогами народу». Касьянов повідомив, що ініціатива взяти під контроль розслідування вбивства Немцова «відразу була підтримана: більш як 30 депутатів поставили свої підписи, необхідні для початку формальних процедур».

Не бракувало у Страсбурзі й позасесійних обговорень українсько-російського конфлікту. Зокрема, українські активісти з організації «Євромайдан SOS» та фундація «Відкритий діалог» під час прес-конференції розповіли журналістам, як виконуються Мінські домовленості. Окрім спілкування з пресою було присвячено порушенням прав людини на невідконтрольних Україні територіях. Одне з них провела Уповноважена Верховної Ради України з прав людини Валерія Лутковська. Цікаво, що окрему дискусію у Страсбурзі було присвячено українській нереформованій прокуратурі. Порушувалося й питання Криму. Народний депутат України, лідер кримськотатарського народу Мустафа Джемільєв, спілкуючись із журналістами, розповів про іноземний тероризм на півострові.

До речі, новина про місію Ради Європи з прав людини, що 25 січня, у день відкриття сесії ПАРЄ, вирушила до окупованого Криму, сколихнула інформаційний простір. Повідомляється, що її очолив швейцарський дипломат Жерар Студман. Йому допомагають троє членів секретаріату Ради Європи. Коментуючи рішення про направлення місії, Т. Ягланд зазначив, що «жодній делегації від міжнародних організацій не вдалося там побувати». Він також підкреслив, що «місія буде цілком незалежною й не торкатиметься будь-якого питання, пов'язаного з територіальним статусом Криму».

Такий підхід, на думку Т. Ягланда, допоможе отримати чітку й вичерпну інформацію про ситуацію з правами людини на півострові та продемонструвати, що населення Криму не залишилося поза увагою Європи. Наприкінці лютого або в березні місія має підготувати доповідь із рекомендаціями для Генерального секретаря РЄ.

У Міністерстві закордонних справ України заповіли, що ця поїздка узгоджена з Києвом і є результатом тривалих переговорів. Утім, про те саме заявили й у російському МЗС після зустрічі Жерара Студмана із заступником міністра закордонних справ РФ Б. Карасіним. У Страсбурзі ж заповідають, що поїздка узгоджена з обома сторонами.

Тож можна дійти висновку: пішовши з ПАРЄ, Росія не змогла уникнути дискусії довкола агресії проти України. Це засвідчила вже перша сесія асамблеї 2016 року.